

AGENCIJA ZA OSIGURANJE REPUBLIKE SRPSKE**Marko Renovica**

„Jahorina Osiguranje“ AD Pale

Svetosavska 24 71420 Pale

065/960-525

mrenovica@jahorinaosiguranje.com

Sažetak: Proces tranzicije iz „samoupravnog socijalizma“ u ..., a u okviru ukupne regulative u Bosni i Hercegovini, zadao je potrebu za radikalno novim reglisanjem: privrednih društava (preduzeća), javnih preduzeća i oblasti osiguranja imovine i lica. Na taj način je, prema našim nalazima, *relativno* zaokružena regulativa o privrednim subjektima u Bosni i Hercegovini i u oba entiteta – Federaciji Bosne i Hercegovine i Republici Srpskoj – Brčko Distrikta BiH. Relativnost o kojoj treba voditi računa vezana je i proizlazi iz *procesa prilagođavanja zakonodavstvu Evropske unije*, koje nije potpuno, a i pitanje je, teorijsko i empirijski aktuelno, da li i treba da bude?

Iz industrije osiguranja prvo je donet Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini.¹ Objavljivanjem Zakona o Agenciji može se s pravom zaključiti da je time počeo proces transformacija zakonodavstva iz oblasti osiguranja u Bosni i Hercegovini od entitetskih zakonodavstava, koji su se zasnivali na zakonodavstvu bivše Jugoslavije prema zakonodavstvu Evropske unije. Taj proces u Republici Srpskoj nastavljen je donošenjem Zakona o društvima za osiguranje, Zakona o posredovanju u osiguranju, Zakona o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti² i osnivanjem Agencije za osiguranje Republike Srpske³ na osnovu Zakona o društvima za osiguranje.

Ključne riječi: Agencija za osiguranje RS, Osiguravajuća društva, Nadzor i kontrola.

Abstract: Within overall regulations in Bosnia and Herzegovina, the process of transition from „self-government socialism“ into ... set the necessity for a new radical regulation: business communities (companies), public companies and areas of personal and property insurance. In that way, according to our reports, the regulation about economy subject has been relatively unified in Bosnia and Herzegovina, in both entites – Federation of Bosnia and Herzegovina and in the Republic of Serbia – Brcko District BiH. A person has to be careful about relativity wich is connected and wich ensues from *the process of adjustment to legislation of European Union* that is incoplete, but there is theoretical and empiric question, does it have to be?

¹ Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini je objavljen u “Službenom Glasniku BiH”, br. 12/04 od 14. aprila 2004. godine, a stupio je na snagu 22. aprila 2004. godine.

² Ovi zakoni su usvojeni na sednici Narodne skupštine Republike Srpske održanoj 26. januara 2005. godine a objavljeni u „Službenom glasniku RS“, broj 17/05 od 28. februara 2005. godine. Oni su stupili na snagu 8. marta 2005. godine, a primjenjuju se od 26. aprila 2005. godine.

³ Ispravka naziva agencije objavljena je u „Službenom glasniku RS“, broj 01/06 od 10. januara 2006. godine.

From the insurance industry the Law of Insurance Agency was passed in Bosnia and Herzegovina at first. By promulgating Agency law, the process of transformations of legislations in insurance area in BiH, from entity legislations has already started. They were based on Ex – Yugoslavia laws, towards legislation of European Union. In the Republic of Serbia that process is continued by passing the Law of insurance companies, the Law of mediation in insurance, the Law of insurance for vehicles and the other obligatory insurance liabilities and by founding of insurance agency in Republic of Serbia according to Law of insurance agencies.

Key words: Insurance Agency RS, Insurance companies, Supervision and Control.

1. UVOD

Agencija za osiguranje Republike Srpske osnovana je Zakonom o društvima za osiguranje. Identična organizacija osnovana je u Federaciji BiH prerastanjem Ureda za nadzor društva za osiguranje u Agenciju za nadzor. Agencija za osiguranje RS je samostalna i neprofitna institucija Republike Srpske, koja ima svojstvo pravnog lica i koja za svoj rad odgovara Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Agencija za osiguranje Republike Srpske ima *regulatornu* i *nadzornu* funkciju nad obavljanjem delatnosti osiguranja u Republici Srpskoj, sa ciljem zaštite lica koja imaju pravo na osiguravajuće pokriće i naknadu iz osiguranja i osiguravača na tržištu Bosne i Hercegovine, kao i dobrobit industrije osiguranja, a u koordinaciji sa Agencijom za osiguranje BiH svoj rad proširuje i na međunarodno tržište u oblasti osiguranja. U izvršavanju svojih funkcija Agencija deluje na način koji je najpogodniji za ispunjavanje regulatornih ciljeva Agencije za osiguranje Republike Srpske.

2. DELATNOSTI I OVLAŠĆENJA AGENCIJE

Prema Zakonu o društvima za osiguranje *regulatorni ciljevi* Agencije za osiguranje RS su:

- *nadzor nad primenom zakona i podzakonskih akata iz oblasti osiguranja i drugih propisa;*
- *regulisanje rada društava za osiguranje i posrednika u osiguranju;*
- *stvaranje poverenja tržišta u poslove osiguranja;*
- *sprečavanje finansijskog kriminala, bilo zabranom obavljanja poslova osiguranja koji su u suprotnosti sa ovim zakonom, ili poslova u onom delu u kojem bi društva za osiguranje u Republici Srpskoj mogla da budu iskorišćena u svrhe koje su povezane sa finansijskim kriminalom;*
- *edukacija o koristima i rizicima koji su povezani sa različitim vrstama neživotnog i životnog osiguranja i ostalim ulaganjima u Republici Srpskoj, kao i pružanje odgovarajućih informacija i saveta;*
- *savetovanje i zaštita potrošača u skladu sa prirodom uključenih rizika i stepenom iskustva i stručnošću potrošača.*

U skladu sa nadležnostima Agencija ima ovlaštenja da od društava zahteva preduzimanje svih mera, za koje smatra da su neophodne, radi ispunjenja regulatornih ciljeva a prvenstveno:

- da kontroliše njihov rad, proverava poslovne knjige i druge dokumente;
- naređuje obustavljanje bilo koje radnje koja nije u skladu sa zakonom ili podzakonskim aktima;
- daje naređenja u pogledu ulaganja, održavanja i raspolaganja sredstvima osiguranja;
- da nadzire i kontroliše rad posrednika u osiguranju, kao i rad i poslovanje Zaštitnog fonda Republike Srpske.

Prema tome, iz regulativnih ciljeva i opšte nadležnost Agencije proizlaze njene *nadzorne funkcije i ovlašćenja* da:

- izdaje dozvolu za rad društvu za osiguranje za obavljanje poslova jedne ili više vrsta osiguranja;
- privremeno ili trajno oduzme izdatu dozvolu za obavljanje svih ili nekih vrsta osiguranja kojima se bavi to društvo, a u skladu sa odredbama Zakona o društvima za osiguranje;
- vrši provere poslovnih knjiga i dokumenata društva za osiguranje, sa ili bez prethodnog obaveštavanja društva;
- angažuje ovlašćena stručna lica da izvrše pregled knjiga i dokumenata društva za osiguranje;
- zahteva od društva za osiguranje da u okviru određenog vremenskog roka, koji neće biti kraći od deset dana ni duži od tri meseca, ispravi bilo koji akt ili postupanje, koji su u suprotnosti sa zakonskim odredbama;
- naredi društvu za osiguranje da obustavi sprovođenje bilo koje radnje ili postupanja, koje je u suprotnosti sa odredbama Zakona o društvima za osiguranje;
- u okviru zakona i u korist osiguranika daje naređenja u pogledu ulaganja, održavanja i raspolaganja sredstvima osiguranja;
- pokreće sudske postupke u pravnim stvarima povezanim sa nadzorom u osiguranju kada Agencija Republike Srpske nema ovlašćenja da sprovodi svoje funkcije nadzora u skladu sa Zakonom o društvima za osiguranje, odnosno kada se u postupku nadzora pojavi pitanje za koje je kao prethodno pitanje nadležan sud;
- donosi podzakonske akte, druga opšta akta (pravilnike, uputstva, naredbe i odluke) i pojedinačne akte (rešenja i zaključke);
- organizuje ili odobrava obuku zaposlenih u društvima za osiguranje i posrednika u osiguranju;
- na bilo koji drugi način daje smernice potrebne za primenu Zakona o društvima za osiguranje i za ostala pitanja od značaja za tržište osiguranja;
- nalaže druge mere koje se odnose na vođenje poslova osiguranja nekog društva, ukoliko smatra da su one neophodne kako bi se osiguralo da to društvo vodi poslove u skladu sa regulatornim ciljevima, odnosno da zahteva od društava za

osiguranje preduzimanje svih mera za koje smatra da su neophodne za ispunjenje regulatornih ciljeva.

U procesu vršenja *nadzora i kontrole rada društava za osiguranje* Agencija za osiguranje Republike Srpske može:

- da izdaje naredbe društvima za osiguranje u vezi sa ulaganjima sredstava osiguranja koja se odnose na delatnosti dugoročnog životnog osiguranja;
- da spreči raspolaganje, opterećenje ili određene načine korišćenja bilo kog oblika imovine društva za osiguranje. Takvo naređenje može trajati najviše šest meseci i može se obnoviti onoliko puta koliko god se bude smatralo potrebnim¹;
- narediti da se imovina društva za osiguranje koja se nalazi u Republici Srpskoj u celosti ili delom poveri staraocu. Imovina koja je poverena staraocu može se vratiti u posed društvu za osiguranje samo uz saglasnost Agencija RS. Staralac može biti banka osnovana u Republici Srpskoj, ili druga slična organizacija koju ovlasti Agencija RS. Tokom vremena važenja ovakve naredbe društvo za osiguranje ima pravo da proda, komercijalno iskorišćava i ponovo ulaže vrednost tih sredstava, ukoliko to staralac odobri. Imovina koja podleže ovakvoj naredbi ne može biti stavljena pod hipoteku ili po bilo kojem drugom obliku opterećena ili ograničena. Svaka hipoteka ili opterećenje koje je registrovano prema tim sredstvima, u slučaju nesolventnosti, nije važeća prema pravima likvidatora ili poverioca. Odluku o evidentiranju i načinu javnog objavljivanja sredstava koja su stavljena pod starateljstvo donosi Agencija RS. Agencija RS ima obavezu da ovakvu odluku donese istovremeno sa naredbom za stavljanje pod starateljstvo;
- za određeni vremenski period ograničiti obim delatnosti osiguranja koju neko društvo obavlja, ako je to neophodno da bi se zaštitila finansijska sposobnost društva. Ovakvo ograničenje može se odnositi na celokupnu delatnost društva ili na bilo koji određeni deo;
- nakon ukidanja tarifnog sistema naložiti povećanje, odnosno smanjenje visine premija određene vrste osiguranja, ukoliko te premije po mišljenju Agencije RS nisu odgovarajuće;
- zahtevati od društva za osiguranje, njegovog matičnog društva, njegovih supsidijarnih društava ili bilo kojih drugih društava za osiguranje koja su povezana sa tim društvima, da odmah ili u određeno vreme i na određenom mestu pokažu određene dokumente i pruže informacije;
- zahtevati od društva za osiguranje da informacije dostavi zajedno sa mišljenjem/izveštajem ovlašćenog aktuara ili revizora ili drugog lica odgovarajućih stručnih sposobnosti. A svako lice koje je trenutni ili prethodni direktor, kontrolor, ovlašćeni aktuar ili revizor mora dati objašnjenja svih dostavljenih dokumenata, ili ako nisu dostavljeni, da lice od kojeg je zahtevano da podnese taj dokument objasni gde se dokument nalazi;

¹ Imovina koja podleže naredbama iz člana 11 Zakona ne može biti stavljena pod hipoteku ili podlegati bilo kom drugom obliku opterećenja ili ograničenja. Svaka hipoteka ili opterećenje na toj imovini će u slučaju nesolventnosti biti nevažeća u odnosu na prava likvidatora ili poverioca. Prije sprovođenja ove odredbe Agencija za osiguranje RS je obavezna da objavi odluku u kojoj će biti određen način na koji će sredstva koja su kod poverioca biti registrovana kod nadležnog organa, kako bi i treće strane imale saznanje o tome.

- u cilju kontrole i analize finansijskih izveštaja koji se sastavljaju kvartalno ili jednom godišnje, zahtevati da izveštaji budu predati Agenciji za osiguranje Republike Srpske u razumnom roku pre isteka roka za predaju;
- postaviti stručno lice ili više lica da u njeno ime izvrše kontrolu društva za osiguranje, ako postoji osnovana sumnja da neko društvo ne može ispuniti zahteve za stabilnim i solidnim upravljanjem, ili postoji stvarni rizik da oni neće moći biti ispunjeni u budućnosti, i da joj podnese izveštaj o sledećem:
 - da li su ispunjeni zahtevi stabilnog i solidnog upravljanja;
 - da li lice za koje je društvo za osiguranje dalo obaveštenje da ga u skladu sa članom 60. Zakona o društvima za osiguranje postaviti na značajan položaj u tom društvu, ispunjava zahteve stabilnog i solidnog upravljanja¹;
 - da ulazi u poslovne prostorije društva za osiguranje ili filijale sa, to pravo joj je zagantovano Zakonom o društvima za osiguranje, ili bez pomoći policije i da oduzima ili kopira dokumente kada smatra:
 - da se dokumenti skrivaju ili,
 - da je počinjeno krivično delo i da bi dokumenti mogli biti uništeni ili izmenjeni kako bi se prikrilo krivično delo;
 - narediti hitnu aktuarsku kontrolu o delatnostima životnog osiguranja društva za osiguranje, koju treba da izvrši postavljeni ovlašćeni aktuar i tražiti izveštaj o toj kontroli;
 - da vrši nadzor ugovora reosiguranja koje zaključuju društva za osiguranje, kontrolu identiteta drugih strana - reosiguravača, kontrolu uslova i odredbi pod kojima je reosiguranje zaključeno i kontrolu omjera cediranog rizika;
 - da vodi sledeće registre:
 - ovlašćenih društava za osiguranje, naznačavajući vrste osiguranja za koje su dobili odobrenje;
 - ovlašćenih registrovanih zastupnika u osiguranju;
 - ovlašćenih registrovanih brokera u osiguranju;
 - ovlašćenih aktuara²;
 - ovlašćenih društava za osiguranje osnovanih u Federaciji Bosne i Hercegovine koja imaju filijale u Republici Srpskoj;
 - društava za osiguranje čije se sedište nalazi izvan Bosne i Hercegovine, a koja su osnovala filijale u Republici Srpskoj. Izvod iz registra ima karakter javne isprave;
 - licima koja lično pristupe u poslovne prostorije Agencije za osiguranja RS i licima koja budu dostavljala upite poštom, telefonom, telefaksom ili elektronskom poštom osigurati pristup podacima iz registra;

¹ Svi službenici i zastupnici društva za osiguranje, uključujući revizore i ovlašćene aktuare moraju pružiti sve informacije, dokumente i pomoć koje od njih stručna lica zahtevaju. Stručna lica imaju pravo da u toku sprovođenja kontrole ulaze u sve poslovne prostorije društva za osiguranje. Stručna lica ne moraju da daju obaveštenje o kontroli ako s razlogom vjeruju da bi dokumenti mogli biti uništeni, skrivani ili izmenjeni ako bi se to obaveštenje dalo. Agencija za osiguranje RS je obavezna da izda listu stručnih lica koja su ovlašćena da sprovedu kontrolu. Kao stručna lica mogu da budu pravnici i ovlašćene računovođe, revizori i aktuari. Agencija RS troškove kontrole snosi od kontrolisanog društva za osiguranje.

² Aktuarske poslove u smislu Zakona obavljaju ovlašćeni aktuari. Zato društvo koje je dobilo odobrenje za obavljanje poslova osiguranja mora imenovati ovlašćenog aktuara. Agencija za osiguranje RS donosi pravilnik, kojim propisuje uslove za sticanje i povlačenje zvanja ovlašćenog aktuara, vrstu i sadržaj dokumenata kojim se ona potvrđuje. Svako izdavanje ili povlačenje aktuarskog odobrenja - ovlaštenja mora da bude objavljeno u zvaničnom glasilu entiteta.

- da donosi polugodišnji i godišnji izveštaj o stanju sektora osiguranja u Republici Srpskoj i izveštaj o poslovanju i o radu Agencije RS. Izveštaj, između ostalog, sadrži statističke podatke o bruto premijskom prihodu, posebno za svaku vrstu osiguranja, rezultate društava za osiguranje iz Republike Srpske, kao i ostale ekonomske činjenice koje su neophodne da bi se dobio jasan uvid u stanje sektora osiguranja. Izveštaj sadrži i finansijski izveštaj o poslovanju Agencije RS za izveštajni period kao i izveštaj o radu i aktivnostima Agencije RS.
- Agencija RS dužna je dostaviti polugodišnji i godišnji izveštaj na usvajanje Vladi Republike Srpske i Narodnoj skupštini Republike Srpske.

Prema Zakonu, prije izdavanja bilo kakve odluke ili naredbe Agencija za osiguranje RS je obavezna da daje društvu za osiguranje pravo na prethodno izjašnjenje. Odluke ili naredbe (iskazane u pisanoj formi) Agencija za osiguranje RS izdaje u formi rešenja, koje je konačno. Protiv takvog rešenja društvo za osiguranje ima pravo da pokrene upravni spor kod nadležnog suda. To znači da je Agencija RS u svom postupanju obavezna da primenjuje Zakon o opštem upravnom postupku.

3. DONOŠENJE PODZAKONSKIH AKATA

Da bi ostvarila zakonsku obavezu da kroz donošenje podzakonskih akata detaljnije i preciznije uređuje bitna pitanja uspostavljanja, funkcionisanja i razvoja tržišta osiguranja u Republici Srpskoj Agencija za osiguranje RS je donela čitav niz podzakonskih akata na osnovu zakona¹ koji regulišu oblast osiguranja. Za predmet našeg istraživanja aktuelni su sledeći podzakonski akti:

- Statut Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Pravilnik o blokiranju imovine i osiguranja od profesionalne odgovornosti brokera u osiguranju,
- Pravilnik o davanju i oduzimanju saglasnosti licima na značajnom položaju u društvu za osiguranje,
- Pravilnik o sadržaju izveštaja nezavisnog revizora o obavljenoj reviziji finansijskih i drugih izveštaja društava za osiguranje,
- Pravilnik o nadzoru nad učesnicima na tržištu osiguranja,
- Pravilnik o elementima i kontroli margine solventnosti društava za osiguranje u Republici Srpskoj,
- Obrazac: K Izveštaj društva za osiguranje o kapitalu i garantnom fondu ,
- Obrazac: MS-1 Izveštaj o margini solventnosti za poslove neposrednih neživotnih osiguranja,
- Obrazac: MS-2 Izveštaj o margini solventnosti za poslove neposrednog životnog osiguranja,
- Obrazac: MS-3 Izveštaj o margini solventnosti za poslove reosiguranja,
- Pravilnik o ombudsmanima u osiguranju,

¹ Zakon o društvima za osiguranje (Službeni glasnik Republike Srpske br. 17/05., izmene u br. 01/06., i 64/06.), Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti (Službeni glasnik Republike Srpske br. 17/05., izmene u br. 64/06.) i Zakon o posredovanju u osiguranju (Službeni glasnik Republike Srpske br. 17/05., izmene u br. 64/06.)

- Odluka o naknadama i tarifama za rad Ombudsmana u osiguranju,
- Rešenje o izboru Ombudsmana u osiguranju Republike Srpske,
- Pravilnik o načinu upisa i vođenju registra društava za osiguranje i filijala društava za osiguranje kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Odluka o obliku i sadržaju zahteva za upis u registar posrednika u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: Prijava za upis u registre kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: B-1 Zahtjev za upis u registar brokera u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: BD-1 Zahtjev za upis u registar brokerskog društava u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: DZ-1 Zahtjev za upis u registar društava za zastupanje u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: Z-1 Zahtev za upis u registar zastupnika u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: 7a Podaci o članovima upravnog odbora,
- Pravilnik o načinu upisa i vođenju registara posrednika u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Pravilnik o dopuni Pravilnika o načinu upisa i vođenju registra posrednika u osiguranju kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Pravilnik o načinu upisa i vođenju registra ovlašćenih aktuara kod Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Obrazac: Prijava za upis i promenu upisa ovlašćenog aktuara u registar kod Agencije za osiguranje RS,
- Pravilnik o uslovima za sticanje i povlačenje zvanja ovlašćenog aktuara,
- Pravilnik o visini i načinu ulaganja sredstava društava za osiguranje,
- Pravilnik o regulisanju blokiranja imovine i osiguranja od odgovornosti brokera u osiguranju,
- Pravilnik o životnom osiguranju vezanom za ulaganja,
- Pravilnik o tehničkim rezervama,
- Pravilnik o polaganju stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju,
- Odluka o plaćanju naknade za nadzor Agenciji za osiguranje Republike Srpske za 2008. godinu,
- Odluka o plaćanju doprinosa Zaštitnom fondu Republike Srpske u 2008. godini,
- Odluka o uslovima pod kojima društvo za osiguranje može da zaključi ugovor o reosiguranju sa društvom za reosiguranje koje nema dozvolu za rad u BiH,
- Odluka o privremenom plaćanju naknade za nadzor Agenciji za osiguranje Republike Srpske za period januar-mart 2008. godine,
- Odluka o privremenom plaćanju doprinosa Zaštitnom fondu Republike Srpske za period januar – mart 2008. godine,
- Odluka o naknadama i tarifama Agencije za osiguranje Republike Srpske,
- Odluka o dopuni Odluke o plaćanju doprinosa Zaštitnom fondu Republike Srpske u 2007. godini,
- Odluka o broju glasova članova Skupštine Zaštitnog fonda Republike Srpske za 2008. godinu,
- Odluka o obliku i sadržaju izveštaja društava za osiguranje,
- Obrazac: P - Premija osiguranja,
- Obrazac: Š – Štete,
- Obrazac: P 1 - Premija osiguranja,
- Obrazac: Š 1 - Rezerva za štete iz prethodne godine, prijavljene štete u tekućem obračunskom periodu i obrađene neisplaćene štete do kraja tekućeg obračunskog

- perioda,
- *Obrazac: Š 2 - Obrada šteta u tekućem obračunskom periodu,*
 - *Obrazac: RŠ 1 - Rezerva za štete,*
 - *Obrazac: RŠ 2 - Struktura bruto rezervi za štete,*
 - *Obrazac: M R - Matematička rezerva,*
 - *Obrazac: RUD - Rezerva za učešće u dobiti,*
 - *Obrazac: PŽ - Promene kod životnih osiguranja,*
 - *Obrazac: RP - Ostvarena regresna potraživanja,*
 - *Obrazac: PSE - Štampane i preuzete polise stroge evidencije obaveznih osiguranja od odgovornosti,*
 - *Obrazac: P-AO - Premija osiguranja od odgovornosti za motorna vozila,*
 - *Obrazac: Š-AO - Štete u osiguranju od odgovornosti za motorna vozila,*
 - *Obrazac: P-R - Premija reosiguranja,*
 - *Obrazac: Š1-R - Rezerve za štete iz prethodne godine, prijavljene štete u tekućem obračunskom periodu i obrađene neisplaćene štete do kraja tekućeg obračunskog perioda - za reosiguranje,*
 - *Obrazac: Š2-R - Obrada šteta u tekućem obračunskom periodu - za reosiguranje,*
 - *Obrazac: RŠ 1-R - Rezerve za štete - za reosiguranje,*
 - *Obrazac: RŠ2-R - Struktura bruto rezervi za štete - za reosiguranje,*
 - *Obrazac: M R-R - Matematička rezerva - za reosiguranje,*
 - *Obrazac: RUD-R - Rezerva za učešće u dobiti - za reosiguranje,*
 - *Obrazac: PO - Pregled posrednika u osiguranju,*
 - *Odluka o imenovanju Komisije za prekršaje Agencije za osiguranje Republike Srpske,*
 - *Odluka o stavljanju van snage odluke o imenovanju Komisije za prekršaje Agencije za osiguranje Republike Srpske,*
 - *Odluka o broju glasova članova skupštine Zaštitnog fonda Republike Srpske u 2007. godini,*
 - *Odluka o učešću društava za osiguranje u finansiranju Agencije za osiguranje Republike Srpske za 2007. godinu,*
 - *Odluka o plaćanju doprinosa Zaštitnom fondu Republike Srpske u 2007. godini,*
 - *Odluka o vrstama osiguranja,*
 - *Uputstvo za primenu odluke o vrstama osiguranja,*
 - *Odluka o određivanju najmanjeg iznosa na koji se mora ugovoriti osiguranje od odgovornosti za motorna vozila,*
 - *Odluka o izmeni odluke o određivanju najmanjeg iznosa na koji se mora ugovoriti osiguranje od odgovornosti za motorna vozila,*
 - *Odluka o davanju saglasnosti na Odluku o organizovanju Zaštitnog fonda Republike Srpske,*
 - *Odluka o plaćanju doprinosa Zaštitnom fondu Republike Srpske u 2006. godini,*
 - *Odluka o broju glasova članova skupštine Zaštitnog fonda Republike Srpske u 2006. godini,*
 - *Odluka o utvrđivanju liste stručnih lica koja su ovlašćena da sprovode kontrolu u osiguravajućim društvima,*
 - *Odluka o izmeni odluke o utvrđivanju liste stručnih lica koja su ovlašćena da sprovode kontrolu u osiguravajućim društvima,*
 - *Odluka o obimu, načinu i rokovima dostavljanja podataka koje su posrednici u osiguranju dužni dostavljati Agenciji za osiguranje,*
 - *Odluka o sadržaju potrebne dokumentacije koja se dostavlja uz zahtjev za izdavanje saglasnosti kandidatu na značajnom položaju u društvu za osiguranje,*
 - *Odluka o dokumentima koji se prilažu uz zahtjev za izdavanje dozvole za rad,*
 - *Odluka o osiguranju troškova pravne zaštite i osiguranju pomoći,*
 - *Odluku o uslovima osiguranja kod inostranog osiguravača,*
 - *Odluka o izveštajima društava za osiguranje,*

- Odluka o sadržaju mišljenja ovlašćenog aktuara,
- Program za polaganje stručnog ispita za obavljanje poslova posredovanja u osiguranju,
- Obrazac: Prijava za polaganje ispita za proveru stručnih znanja za obavljanje poslova zasupnika u osiguranju ili brokera u osiguranju,
- Uputstvo za upis u registar direktora društva za zastupanje,
- Zaključak o uplati putem pošte ili banke.

Iz analize sadržaja navedenih podzakonskih akata proizlaze dva suštinska zaključka:

1. ni u jednom od ovih akata, kao ni u zakonima na osnovu kojih su doneti, nema ni reči o kvalitetu – kvalitetu procesa osiguravajućih društava, i

2. oblast osiguranja je, blago kazano, prenormirana. Podzakonske norme sputavaju primerene oblike organizovanja osiguravajućih društava, a samim tim i ostvarenje kvaliteta procesa u organizacijama tih društava.

Prema tome, ove i ovakve norme nisu na nivou ideja o kvalitetu procesa osiguravajućih društava.

4. ORGANIZACIJA, UPRAVLJANJE I RUKOVOĐENJE AGENCIJOM

Organizacija, upravljanje i rukovođenje Agencijom RS su uređeni i zadati Zakonom o društvima za osiguranje, Statutom Agencije i drugim opštim aktima, prema kojima su organi upravljanja i rukovođenja *upravni odbor* i *direktor*.

Upravni odbor se sastoji od predsednika i četiri člana, koje na prijedlog Vlade Republike Srpske imenuje i razrešava Narodna skupština Republike Srpske.¹

Predsednik i članovi Upravnog odbora imenuju se na period od pet godina. Mandati članova mogu biti obnavljani. Predsednik, članovi Upravnog odbora i direktor moraju biti državljani BiH, sa univerzitetskim obrazovanjem, dobrim ugledom i stručnim iskustvom u oblasti osiguranja ili finansija i koji nisu osuđivani za krivična dela koja se odnose na finansijski kriminal ili kršenje javnih ili profesionalnih dužnosti. Za vreme njihovog mandata nijedan član:

- ne može raditi za društvo za osiguranje ili posredovanje koje posluje u Bosni i Hercegovini;
- ne može biti na funkciji u političkim strankama ili lica koja preduzimaju javne aktivnosti u ime političkih stranaka;
- ne može imati u vlasništvu, posedovati, niti imati direktno ili preko trećeg lica 5% ili više akcija u bilo kom društvu za osiguranje;
- ne može raditi za društvo za osiguranje ili imati položaj u upravnom odboru ili nadzornom odboru bilo kog društva za osiguranje, koje podleže nadzoru Agencije.

Predsednik i članovi Upravnog odbora mogu biti *razrešeni i prije isteka mandata*, samo iz sledećih razloga:

- na vlastiti zahtev;

¹ Odluka o imenovanju Upravnog odbora objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srpske".

- ukoliko ne postupaju u skladu sa zakonom i propisima Agencije;
- ukoliko su bili ili budu osuđeni na zatvorsku kaznu za finansijski kriminal ili povredu javne ili profesionalne dužnosti;
- ukoliko zloupotrebe svoj položaj;
- ukoliko su trajno nesposobni za obavljanje ovih dužnosti;
- ukoliko su neopravdano odsutni sa tri ili više sastanaka Upravnog odbora godišnje;
- ukoliko ne poštuju tajnost podataka;
- ukoliko obavljaju aktivnosti zabranjene Zakonom o društvima za osiguranje.

Zakon o društvima za osiguranje daje Upravnom odboru *ovlašćenja* da:

- *donosi Statut Agencije;*
- *donosi podzakonske akte, u skladu sa ovlašćenjima Agencije za osiguranje Republike Srpske utvrđenim zakonom i njenim Statutom;*
- *usvaja finansijski plan i finansijski izveštaj Agencije za osiguranje Republike Srpske;*
- *usvaja izveštaje koje Agencija za osiguranje Republike Srpske podnosi Vladi Republike Srpske i Narodnoj skupštini Republike Srpske u skladu sa Zakonom o društvima za osiguranje;*
- *donosi odluku o naknadama društava za osiguranje i posrednika u osiguranju u korist Agencije za osiguranje Republike Srpske;*
- *odlučuje o drugim pitanjima regulisanim zakonima i Statutom Agencije za osiguranje Republike Srpske.*

Prema tome, poslovanje Agencije za osiguranje Republike Srpske i njenih upravnih organa je regulisano Zakonom o društvima za osiguranje, Zakona o obligacionim odnosima, drugim zakonima, Statutom Agencije i podzakonskim aktima. U saglasnosti sa ovim aktima na Statut Agencije za osiguranje Republike Srpske saglasnost daje Vlada Republike Srpske.

Za svoj rad Upravni odbor *odgovara Narodnoj skupštini Republike Srpske.*

Direktora Agencije za osiguranje Republike Srpske, po pribavljenom mišljenju Upravnog odbora Agencije RS, a na prijedlog Vlade Republike Srpske, imenuje i razrešava Narodna skupština Republike Srpske koji za svoj rad odgovara Upravnom odboru Agencije za osiguranje Republike Srpske i Narodnoj skupštini Republike Srpske. Direktor se imenuje na period od četiri godine i on:

- *vodi poslovanje Agencije;*
- *zastupa i predstavlja Agenciju RS;*
- *odgovoran je za zakonit rad i poslovanje Agencije RS;*
- *imenuje osoblje Agencije RS;*
- *organizuje aktivnosti Agencije i obavlja druge poslove koji su mu Zakonom o društvima za osiguranje, drugim zakonima, Statutom Agencije ili drugim aktom stavljeni u nadležnost.*

Direktor može biti razrešen i pre isteka mandata iz istih razloga kao i članovi Upravnog odbora.

S obzirom da je rad društava za osiguranje deo ukupne industrije osiguranja, u kojoj je u značajnoj sadržini zastupljen finansijski faktor, sva lica koja trenutno rade ili koja su bilo kada radila za Agenciju RS, kao i revizori i stručnjaci koje angažuje Agencija RS, *imaju obavezu profesionalne tajne*. To konkretno znači da:

- Nijedan poverljiv podatak koji dobiju tokom izvršavanja svojih dužnosti ne može biti prenet bilo kojem licu ili organu, osim u ukupnom ili kumulativnom obliku takvom da identitet pojedinačnog društva za osiguranje ne može biti otkriven, ne prejudicirajući slučajeve obuhvaćene krivičnim zakonom;
- Kada se za društvo za osiguranje objavi da je pod stečajem ili da je u toku obavezna likvidacija, poverljivi podaci, koji se ne tiču trećih strana uključenih u pokušaje da se spasi to društvo, mogu biti otkriveni u građanskim ili krivičnim postupcima;
- Agencija za osiguranje RS, Agencija za osiguranje u BiH i Agencija za nadzor FBiH mogu međusobno da razmenjuju i dobijaju podatke pod uslovima profesionalne tajne;
- Agencija RS može, u saradnji sa Agencijom za osiguranje u BiH, zaključivati sporazume o saradnji sa nadležnim organima u drugim zemljama koji predviđaju i razmenu podataka, ako razmenjeni i otkriveni podaci podležu garancijama profesionalne tajne;
- Agencija RS može koristiti poverljive podatke koji su podneseni u toku izvršavanja svojih dužnosti samo:
 - radi provere jesu li ispunjeni uslovi koji uređuju otpočinjanje poslova osiguranja i da bi se olaksao nadzor sprovođenja tih poslova, naročito u pogledu nadzora tehničkih rezervi, margina solventnosti, upravnih i računovodstvenih postupaka i mehanizama interne kontrole;
 - radi izricanja kazne;
 - u postupcima koji se vode u upravnom sporu protiv rešenja Agencije RS;
 - u građanskopravnim postupcima koji se vode po tužbama protiv odluka Agencije RS koje su donete u skladu sa odredbama Zakona o društvima za osiguranje;
 - Agencije za osiguranje RS, u skladu sa zakonom, može da razmenjuje podatke sa:
 - organima vlasti nadležnim za nadzor nad kreditnim ustanovama i ostalim finansijskim organizacijama i organima vlasti nadležnim za nadzor nad finansijskim tržištem;
 - organima uključenim u likvidaciju i stečaj društava za osiguranje, kao i u slične postupke, i sa
 - licima nadležnim za izvršavanje zakonom predviđenih revizija računa društava za osiguranje i drugih finansijskih ustanova, pri izvršavanju njihovih nadzornih funkcija, ili otkrivanje podataka organima koji upravljaju procesom obavezne likvidacije ili garantnim fondovima, neophodnih za izvršavanje njihovih dužnosti. Podaci koje ti organi, vlasti ili lica prime podležu uslovima profesionalne tajnosti;
 - nadležan organ Republike Srpske može pod uslovima određenim u zakonu odobriti otkrivanje određenih podataka organima Vlade Republike Srpske i organizacijama nadležnim za nadzor kreditnih ustanova, finansijskih, investicionih i društava za osiguranje i inepkejskim organima Republike Srpske koji su ovlašćeni da vrše nadzor nad navedenim društvima i to kada je otkrivanje podataka neophodno za potrebe kontrole;

- podaci dobijeni na navedeni način, kao i ostali podaci dobijeni posredstvom provere na licu mesta izvršene u ime Agencije FBiH, ili provere koju sprovodi nadzorna vlast zemlje u kojoj je sedište društva za osiguranje koje ima filijale u Republici Srpskoj, neće biti otkriveni u slučajevima koji se pominju, osim uz izričitu saglasnost nadzorne vlasti koja je otkrila podatak ili nadzorne vlasti koja je izvršila proveru na licu mesta.

Iz dosadašnjeg dela analize sadržaja zakona može se zaključiti da je Zakon o društvima za osiguranje zagantovao punu i visoku profesionalnu tajnu u poslovanju društava na tržištu BiH, a posebno tržištu Republike Srpske.

Poslovanje Agencije za osiguranje Republike Srpske finansira se iz sledećih izvora:

- naknada za izdavanje dozvole za rad;
- naknada za nadzor nad poslovanjem koju godišnje plaćaju društva u skladu sa premijom prikupljenoj u svakoj vrsti osiguranja u prethodnoj godini;
- troškova vođenja prekršajnog postupka;
- svih drugih prihoda iz delokruga rada;
- donacija i svih ostalih zakonitih izvora.

Višak prihoda nad rashodima Agencija RS prenosi u narednu godinu.

5. MEĐUSOBNA SARADNJA AGENCIJA I DRUŠTAVA

Postojanje Agencije za osiguranje u BiH, Agencije za nadzor u FBiH i Agencije za osiguranje Republike Srpske samo po sebi uslovljava potrebu za svestranom saradnjom u obavljanju poslova ovih agencija. Zato je i Zakonom o društvima za osiguranje saradnja regulisana u dovoljnom obimu i kvalitetu. U pogledu saradnje entitetskih agencija za nadzor i Agencije na nivou BiH i saradnje društava:

- Agencija za osiguranje Republike Srpske razmenjuje sa Agencijom za nadzor FBiH sve dokumente i sve informacije koje su korisne za sprovođenje nadzora nad društvima za osiguranje koja posluju u RS i FBiH, a posebno u sprovođenju mera propisanih Zakonom;
- Kada su društvo za osiguranje i kreditna ustanova ili investiciono društvo ili oboje, neposredno ili posredno povezani ili imaju društvo sa zajedničkim učešćem, Agencija RS i nadležni organi za nadzor tih organizacija moraju usko sarađivati. Ne isključujući njihove pojedinačne nadležnosti, te organizacije će međusobno pružiti sve informacije koje će im olakšati zadatak, a naročito u okviru ovog Zakona;
- Na zahtev Agencije FBiH, Agencija RS može zabraniti slobodno raspolaganje sredstvima koja se nalaze u Republici Srpskoj, a koja pripadaju društvu za osiguranje čije je sedište u Federaciji Bosne i Hercegovine, zbog kršenja odredbi koje se odnose na uspostavljanje i ulaganje tehničkih rezervi i uspostavljanje margine solventnosti. U ovom zahtevu moraju se odrediti pojedinosti za koje se preduzimaju mere zabrane;
- U svim slučajevima oduzimanja dozvole za rad društvu za osiguranje iz Republike Srpske, Agencija RS obaveštava Agenciju FBiH, koja zabranjuje tom

društvu da nastavi zaključivati nove ugovore o osiguranju u Federaciji Bosne i Hercegovine. Agencija RS, uz pomoć Agencije FBiH, preduzima sve odgovarajuće mere u cilju zaštite interesa osiguranika, a naročito u skladu sa odredbama člana 58. Zakona o društvima za osiguranje ograničava slobodno raspolaganje sredstvima društva za osiguranje;

- Kad društvo za osiguranje iz Republike Srpske posluje u Federaciji Bosne i Hercegovine, Agencija RS obaveštava Agenciju FBiH o preduzetim merama, tako da na njen zahtev i Agencija za nadzor osiguranja FBiH može preduzeti neophodne mere;
- U slučaju da Agencija RS oduzme dozvolu za rad društvu za osiguranje iz Republike Srpske, a koje pruža usluge osiguranja u Federaciji Bosne i Hercegovine, o tome mora odmah obavestiti Agenciju FBiH;
- Svaka informacija, koju bilo koja agencija za nadzor osiguranja dostavi drugoj treba, takođe, biti dostavljena i Agenciji za osiguranje BiH, kako bi se posticala razmena neophodnih podataka.

6. ZAKLJUČAK

Na osnovu rezultata analize sadržaja normativnih akata kojima je regulisan rad agencija odnosno društava za osiguranje u Bosni i Hercegovini, Federaciji BiH i Republici Srpskoj mogu se iskazati sledeći zaključci koji su bitni za predmetno istraživanje:

- *Rok za isplatu šteta* različito formuliše Zakon o obligacionim odnosima, Zakon o društvima za osiguranje, Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila ... Prema direktivama EU rok osiguravača za isplatu štete je tri meseca od prijave štete. Ovaj stav je već izmenjen u Zakonu o osiguranju u FBiH, te treba i u Republici Srpskoj da se izmeni;
- *Nadzor nad radom osiguravajućih društava* vrši Agencija koju finansiraju sama društva. Da bi bila nezavisna Agenciju mora da finansira država BiH (RS), koja je zainteresovana da uspostavi red na tržištu osiguranja na svojoj teritoriji. Postojeći način finansiranja dovodi do zavisnosti Agencije od organizacija osiguranja, a te i takve organizacije osiguranja to mogu da iskoriste u negativnom smislu, te postoji nespojivost funkcija;
- *Nestabilnost tržišta*, koja je uzrokovana nelojalnim radom konkurencije, i nedostatkom nadzora na tržištu osiguranja, smanjuje stvarni priliv od premije i dovodi do konstantne nelikvidnosti društava za osiguranje.
- *Član 7. Pravilnika o visini i načinu ulaganja sredstava društava za osiguranje* propisuje da je društvo dužno iznos od 50 % minimalnog garantnog fonda iz čl. 53 Zakona držati u nenamenskom depozitu za sve vreme trajanja odobrenja za rad. Pravilnikom nije propisano u kojim se slučajevima ista sredstva mogu koristiti, odnosno povlačiti u opticaj, vezano za isplatu šteta i drugih obaveza društva za osiguranje. Ovako su sredstva blokirana i nisu u funkciji, ako je društvo nelikvidno;
- *Član 4. Pravilnika o visini i načinu ulaganja sredstava društava za osiguranje* propisuje da je društvo dužno sredstva tehničkih rezervi ulagati u određene

namene, pre svega u HOV 50 % sredstava. Na nestabilnom tržištu HOV to je veoma ograničavajući faktor, jer se desio opšti pad cena HOV, a uložena sredstva nisu ni na koji način zaštićena, već prepuštena riziku ulaganja prema proceni samog ulagača.

LITERATURA

- [1.] Ljubo Todorović : *Zakon o društvima za osiguranje Federacije BiH i Republike Srpske*. Sarajevo maja 2005,
- [2.] Zakon o Agenciji za osiguranje u Bosni i Hercegovini je objavljen u : “*Službenom Glasniku BiH*”, br. 12/04,
- [3.] Zakon o društvima za osiguranje: „*Službeni glasnik Republike Srpske br. 17/05., izmene u br. 01/06., i 64/06*“,
- [4.] Zakon o osiguranju od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti : „*Službeni glasnik Republike Srpske br. 17/05., izmjene u br. 64/06.*“,
- [5.] Zakon o posredovanju u osiguranju: „*Službeni glasnik Republike Srpske br. 17/05., izmjene u br. 64/06.*“,
- [6.] Agencija za osiguranje R.S. : „Podzakonski akti“ (pristup 25.01.2010.), [dostupno na stranici <http://www.azors.org/>].